

แนวทางการจัดการกระบวนการผลิตตำราสายสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ Process Management Guidelines for Social Science Texts for Creative Development

พรชนก ทองลาด^{1*},กาญจนา คุมา¹, ปริญชัช ปัญญา¹, จตุรภัทร วงศ์สิริสถาพร¹ และ จีราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนา¹
Pornchanok Tonglad^{1*},Kanchana Khuma¹,Priyanuch Panya¹,Jaturapat Wongsirisathaporn¹ and Jeeraporn Pongpanpattana¹

บทคัดย่อ

บทความนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการกระบวนการผลิตตำราเพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ของอาจารย์สายสังคมศาสตร์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ยึดถือกระบวนการทัศนคติความ ตามทฤษฎีเชิงระบบ IPO Model ของ Ludwig ,Von Bertalanffy (1968) กลุ่มเป้าหมายเป็นอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา ของเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ จำนวน 40 คน โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า 1) ต้นทางหรือ วัตถุดิบ (Material) ที่ใส่เข้าไปในระบบ เช่น การเป็นคนเรียนรู้รอบด้านและเชื่อมโยงความรู้ในทุกอย่าง (being a person learning all around and linking knowledge in everything) มีใจรัก และศรัทธาในเป้าหมายของงานที่ทำอย่างเต็มหัวใจ มีความชัดเจนในหลักการของคำว่าตำรา การเขียนตำราจากงานวิจัย มีกัลยาณมิตรในการช่วยเหลือ เช่นครูพี่เลี้ยง หรือแม้แต่วางงานด้วยเทคโนโลยี (even reduced work with technology) และการเป็นบุคคลแห่งความสงบสุข 2) ในด้านกระบวนการ (Process) เริ่มตั้งแต่การเขียนความนำ (Introduction) การเขียนเนื้อหา การเขียนสรุป กระบวนการเหล่านี้ จะต้องแตกต่าง จากตำราเดิม ๆ คือมีความลุ่มลึกในศาสตร์ที่ทำผนวกกับการเป็นนักคิดนักพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ จนการสร้างความรู้เชิงบูรณาการผนวกทุกศาสตร์ให้เป็นหนึ่งเดียว (Integration Instruction) พร้อมนำไปทดลองสอน นำเสนอให้กัลยาณมิตร ครูพี่เลี้ยง หรือผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และ 3) ปลายทาง (Downstream) หรือปลายน้ำ คือการเผยแพร่ตำราตามเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่งกระบวนการทั้งหมดสัมพันธ์และสอดคล้องกัน และมีคุณค่าในแต่ละห่วงโซ่

คำสำคัญ: การจัดการกระบวนการผลิตตำราสายสังคมศาสตร์ ,การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

^{1*} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อ.เมือง จ.ลำปาง, ประเทศไทย

^{1*} Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University, Muang District, Lampang Province, Thailand

* Corresponding author: iamnok119@gmail.com

Abstract

This article aims to study the guidelines for the management of the textbook production process for creative development of social science professors. This is a qualitative study based on the theoretical interpretation paradigm based on the IPO Model of Ludwig , Von Bertalanffy (1968). The target group is 40 graduate teachers of the Northern Rajabhat University Graduate Network, emphasizing in-depth interviews.

The results showed that: 1) Upstream into the system, such as being a person learning all around and linking knowledge in everything have the passion and faith in the goal of doing the job fully. It is clear in the principle of the texts. Writing texts from research. Helping people in need like a teacher or even reduced work with technology and a person of peace. 2) In terms of process. starting from writing, introduction, writing, content, writing, summarizing these processes. It must be different from the original texts, that is, deep in the science that is combined with being a creative thinker. Integrating knowledge in integrating all science into one with the teaching. Bring a copy to the teacher, mentor or expert to help check and 3) Downstream is to publish the textbook in accordance with international standards. The whole process is relative and consistent and valuable in each chain.

Keywords: process management guidelines for social science texts, creative development

ความสำคัญและที่มาของปัญหาศึกษา

มหาวิทยาลัยเป็นเสาหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกด้านของประเทศ เพราะเป็นแหล่งสร้างผู้คนในทุกอาชีพ ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยจึงเป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับโจทย์ของประเทศ และของโลกได้ เช่นมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาชุมชน ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนด้วยการเชื่อมโยงความรู้จากนักวิชาการ กระบวนการวิจัยและบูรณาการพันธกิจของมหาวิทยาลัย กับสังคมนำไปสู่การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในลักษณะของกระบวนการวิจัยบนฐานของปรัชญาและคุณค่าที่เน้นชุมชนอยู่ที่ศูนย์กลาง และมีจุดยืนที่จะสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชน (Empowerment) ด้วยกระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (Participatory) ผ่านวิธีการวิจัย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนสภาพ (Transformation) ของบุคคลและสังคม ก่อเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ทั้งด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ของวิถีชีวิต การสร้างอาชีพ และการเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ หรือบทบาทในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคม ผ่านการใช้นวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) เพื่อเป็นผู้นำทางสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น รวมถึงเป็นพลังที่ขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศ

อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังพัฒนาเรื่องราวการเชื่อมโยงกัน ในสังคม โดยเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความพร้อมด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ บุคลากร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ กิจกรรม และบริการที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาประเทศไปสู่โมเดลไทยแลนด์ 4.0 อย่างแท้จริง (Suwansawat, 2018)

โมเดลไทยแลนด์ 4.0 คือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Economy Driven by Innovation) คือ เปลี่ยนจากสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรมเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทของมหาวิทยาลัย เพื่อรองรับโจทย์ของประเทศและของโลกได้คือ อาจารย์ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จากการใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเกิดจากความคิดเชิงสร้างสรรค์นั่นเอง เพื่อตอบสนองความเป็นเสาหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกด้านของประเทศ บทบาทของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จึงต้อง

บูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยกับสังคม (University Engagement) ทั้งด้านการเรียนการสอน การบริการวิชาการ การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ผ่านบทบาทการพัฒนาตน จนตกผลึกในการถ่ายโยงจัดการความรู้ ทั้งความรู้ที่ฝังอยู่ในคน หรือเป็น ความรู้ ที่ได้จากประสบการณ์ (Tacit Knowledge) เชื่อมโยงกับความรู้ที่ชัดแจ้ง เป็นความรู้แบบรูปธรรมหรือเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ เป็นผลผลิต (Explicit Knowledge) ได้เช่น ตำราที่ต่อยอดความรู้ ประมวลประสบการณ์จนตกผลึกเป็นนวัตกรรมความคิด ถ่ายโยงการจัดการความรู้สู่สังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาสังคมที่ดีขึ้น หรือการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ โดยการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดนอกกรอบ หรือคิดในแนวราบ ที่ขยายขอบเขตออกไปกว้างขวางเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่ ซึ่งต่างจากความคิดเดิมและเป็นเชิงบวกหรือเป็นประโยชน์ ในกระบวนการผลิตตำรา หมายถึง การแสวงหาวิธีการแนวความคิดที่แปลกใหม่ในการพัฒนาตำราสายสังคมศาสตร์ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ภายใต้การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยกับสังคม หมายถึง การเชื่อมโยงบทบาทในการเรียนการสอน การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และการวิจัย ไว้ด้วยกัน เพื่อตอบสนองบทบาทของมหาวิทยาลัยในความรับผิดชอบต่อสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากความสำคัญของบทบาทมหาวิทยาลัยภายใต้การจัดการความรู้โดยอาจารย์ผู้เพิ่มผลผลิตจากความรู้ และประสบการณ์ จนพัฒนาออกมาเป็นตำราซึ่งเป็นการนำความรู้ที่ซ่อนเร้น หรือความรู้ภายใน และนำเสนอเป็นความรู้เชิงประจักษ์ ในลักษณะการสร้างผลผลิตที่ใหม่ และแตกต่าง มีแนวทางทำได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการกระบวนการผลิตตำราสายสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่กระบวนการผลิตตำรา การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ กระบวนการพัฒนาตำรา บทบาทของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ความคิดเชิงสร้างสรรค์ แนวทางการจัดการความรู้

3. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ อาจารย์ที่สอนในระดับบัณฑิตศึกษาในเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ จำนวน 40 ราย

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ อาจารย์ที่สอนในระดับบัณฑิตศึกษา ในเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 40 ราย

5. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ได้แก่ ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี คือเดือนกรกฎาคม 2560 – กันยายน 2561

การประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. บทบาทของมหาวิทยาลัยยุคใหม่

ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ คือ 1) สร้างคนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยมีคุณภาพและตรงกับความต้องการของสังคม 2) สร้างความรู้ เพื่อใช้ความรู้ในการสร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่ง และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลและสังคม และ 3) สร้างนวัตกรรม โดยต่อยอดจากงานวิจัย หรือจากจินตนาการ โดยเกาะเกี่ยวองค์ความรู้ อาทิ ทัศนศึกษา (Cooperative Education : Coop) เป็นนวัตกรรมที่นำมาใช้เสริมการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมทำงาน (Employability) ทักษะที่สำเร็จการศึกษาถือเป็นการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างคน (Suranaree University of Technology,2016)

จากการศึกษาเกณฑ์วัดความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยให้ค่าน้ำหนักส่วนใหญ่ใน "การสร้างความรู้" ที่ตรงกับความต้องการทั้งระดับโลก ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่นและระดับชุมชน ขณะเดียวกันประเทศไทยขาดความสมดุลในการสร้างคนคือสร้างคนโดยเน้น"เสริมสร้างความรู้"แต่ขาดศาสตร์ในการ"สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นและสังคม" รวมถึงมหาวิทยาลัยต้อง "รุก รับ ปรับตัว" สู่ Thailand 4.0 เพื่อสร้างทุนมนุษย์โดยต้องถือว่า"การสร้างคนเป็นนวัตกรรม" เพื่อตอบสนองความต้องการ 2 กลุ่ม คือ 1) ผลิตคนที่มี

ความรู้ในวิชาชีพตรงตามความต้องการตลาดแรงงานซึ่งยังเป็นหน้าที่หลักเป็นหัวใจที่ทิ้งไม่ได้ หรือเรียกว่าพลังขับเคลื่อนทางตลาด (Market Driven) โดยความคาดหวังของสังคมคือสร้างคนมีความรู้ระดับสูงที่เรียกว่า Knowledge Workers หรือ แรงงานความรู้ที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการ และ2) ผลิตคนเพื่อพรุ่งนี้ โดยเน้นกรอบความคิดของผู้ประกอบการ(Entrepreneurship Mindset) ให้บัณฑิตสู่โลกยุคใหม่และเตรียมการสำหรับนักศึกษาบางคนที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการ เพราะมีผลวิจัยพบว่าคนรุ่น Generation Y หรือ Gen-Y คือคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 หรือ Generation Z หรือ Gen-Z คือคนที่เกิดหลัง พ.ศ. 2540 เกิดจากพ่อแม่รุ่นใหม่อย่าง Gen-X และ Gen-Y เป็นคนทำงานรุ่นใหม่ที่จะเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมต่อไปมีความต้องการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น โดยแนวทางดำเนินการ ต้องทำครบวงจรคือร่วมด้วยช่วยออกแบบ(Co-creation) คือมีหุ้นส่วน และการร่วมแรงร่วมใจ (Collaboration) ทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอนในลักษณะโครงการบ่มเพาะ(Incubator) และอื่น ๆ ในระบบนิเวศธุรกิจ (Business Ecosystems) เช่น พัฒนาใน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) ก่อน นักศึกษาเข้าสู่ความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) หรือ ไม่ได้สร้างผู้ประกอบการโดยตรง แต่พัฒนาให้บางคนที่เปลี่ยนใจระหว่างทาง เช่น นักศึกษาวิศวกรรมเรียนต่อยอดด้านผู้ประกอบการหรือเปิดเป็นประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 ปี สำหรับผู้จบแล้ว หรือให้ทำสหกิจศึกษา (Cooperative Education) กับผู้ประกอบการตัวจริง (Suranaree University of Technology,2016)

จะเห็นได้ว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยยุคใหม่ จะเน้นการสร้างทุนมนุษย์ โดยต้องถือว่า "การสร้างคนเป็นนวัตกรรม" ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนพันธกิจแบบบูรณาการเพื่อสานพลังสู่เป้าหมายร่วมกัน

2.แนวคิดการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยกับสังคม

มหาวิทยาลัยทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในพันธกิจของตนเองโดยเน้นให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่ทำการกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) มากยิ่งขึ้นโดยทำการร่วมคิด ร่วมทำ เกิดประโยชน์ร่วมกัน ใช้ความรู้ความชำนาญที่มีและมีผลกระทบ ที่ติดต่อสังคมในลักษณะพันธกิจระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรในชุมชนและท้องถิ่น พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมจึงเป็นจุดเปลี่ยน (Transition) ของการทำงานกับสังคมของมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่เดิมดำเนินการอยู่ในรูปแบบของการให้บริการวิชาการ (Service) ไปสู่การทำงานร่วม (Engagement)

กับภาคีในพื้นที่ในลักษณะเชิงสถาบันที่เป็นหุ้นส่วนระยะยาว (Long-term Partnership) และหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชนหรือสังคมในพื้นที่ สำหรับการเปลี่ยนแปลงพันธกิจดังกล่าวของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2557 โดยสถาบันคลังสมองของชาติ ได้จัดตั้งเครือข่ายสมาคมพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (Engagement Thailand) ขึ้นและได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเชิงวิชาการร่วมกัน ระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคมหรือพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement) บนหลักการพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายหรือ 3) มีการใช้ความรู้และเรียนรู้ร่วมกัน และ4)เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Center for Integrating Research and Academic Service for Social Service Research and Development Institute Uttaradit Rajabhat University ,2015)

โดยมหาวิทยาลัยสามารถทำพันธกิจสัมพันธ์กับสังคมตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยในแต่ละด้าน ดังนี้

- 1.พันธกิจสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น (Community Engagement)
- 2.พันธกิจสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงาน หรือองค์กรภาครัฐ (Government Engagement)
- 3.พันธกิจสัมพันธ์ร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม (Industry Engagement)
- 4.พันธกิจสัมพันธ์ในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์กับนานาชาติ (International Engagement)
- 5.พันธกิจสัมพันธ์กับศิษย์เก่า (Alumni Engagement)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดการบูรณาการมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมหรือพันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement) เป็นพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย นำไปสู่เครือข่ายเพื่อบูรณาการการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่จะออกไปสู่การรับใช้สังคม อันจะส่งผลต่อความเจริญของชาติ ซึ่งกระบวนการพัฒนาตำราเชิงสร้างสรรค์ก็ย่อมมาจากการขับเคลื่อนกระบวนการคิดในลักษณะเชิงผสมศาสตร์ที่มีหลักการและผลานศิลป์ให้สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาตำราเชิงสร้างสรรค์ได้

3. แนวคิดกระบวนการพัฒนาตำราเชิงสร้างสรรค์

ความคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นการขยายขอบเขตความคิดออกไปจากกรอบความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดให้กับปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการคิดที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) การแก้ปัญหาโดยความคิดสร้างสรรค์ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดเป้าหมายการคิดกำหนดวัตถุประสงค์ของปัญหาที่ต้องการแก้ไข ตั้งคำถามที่ชัดเจนและถูกต้อง 2) ขั้นตอนการแสวงหาแนวคิดใหม่วิธีการที่จะพาไปสู่วัตถุประสงค์หรือคิด คำตอบของคำถามให้มากที่สุด และต้องปฏิบัติได้จริง และ 3) ขั้นประเมินและคัดเลือกแนวคิด การกลั่นกรองด้วยความคิดที่ใช้เหตุผล จนเหลือความคิดที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง (Charoenwongsak, 2013) ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ต้องมีการดำเนินการขององค์กร และสภาพแวดล้อม และการบ่มเพาะองค์ความรู้ทักษะจากการเรียนรู้ ในระดับบุคคล ประกอบกับองค์การต้องมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ลักษณะองค์กรคุณค่า ความเป็นผู้นำ ที่เป็นลักษณะขององค์กรนวัตกรรม ที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการสร้างสรรค์ และ การสร้างสรรค์เฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นสื่อกลางของความสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ระดับ บุคคล กลุ่ม และระดับองค์กร (Mumford, 2012: 19) โดยผ่านการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) ซึ่ง Wongyai and Patpol (2020) ระบุว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative activities) เช่นการผลิตตำราที่มีผู้สอนเป็นโค้ช (Coach) และมอบความรักความเอาใจใส่ (Care) ให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ในขั้นนี้ โค้ช คือกัลยาณมิตรทางวิชาการ ที่มีใจและแบ่งปัน ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาตำราเชิงสร้างสรรค์สู่จุดมุ่งหมายได้

4 แนวทางการจัดการกระบวนการผลิตตำราสายสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

ในด้านแนวทางการจัดการกระบวนการผลิตตำราสายสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์จะอาศัยทฤษฎี ดังนี้

4.1 ทฤษฎีเชิงระบบ IPO Model (The input-process-output) ของLudwig ,Von Bertalanffy (1968) นักชีววิทยาคนแรกที่เขียน หนังสือ General System Theory ได้นำแนวคิดระบบชีววิทยาที่เป็นระบบเปิดที่มี

ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวพัน ทฤษฎีเชิงระบบประกอบด้วย

4.1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ คน เงินทุน เครื่องจักรวัตถุดิบ การบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านี้มีความจำเป็นในการผลิตสินค้าหรือบริการ

4.1.2 กระบวนการผลิตหรือแปลงสภาพ เป็นกระบวนการที่นำเข้ามาผลิตหรือเข้าสู่กระบวนการแปลงสภาพเพื่อให้ได้สินค้าตามที่ต้องการหรือการบริการตามที่ได้วางแผนไว้ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน วิธีการในการผลิต วิธีการจะลำดับการผลิต การจัดสรรกำลังคนเพื่อทำการผลิต และอื่น ๆ

4.1.3 ผลผลิตที่ได้ (Output) คือ สินค้าหรือบริการ หรือผลิตภัณฑ์วิชาการที่ต้องการในปริมาณ คุณภาพ และเวลาตามที่กำหนดไว้

4.1.4 ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) คือ ข้อมูลที่ได้ของกระบวนการผลิตในการควบคุมการติดตามและประเมินผลการทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยข้อมูลป้อนกลับจะทำการประเมินผลที่ได้ เช่นปริมาณคุณภาพของสินค้าที่ผลิตได้และนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ถ้าไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ก็จะไปปรับปรุงปัจจัยนำเข้าหรือกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ

มีนักคิด นักวิชาการ ได้นำ IPO Model (The input-process-output)มาปรับใช้อย่างแพร่หลาย เช่น ในลักษณะ ต้นน้ำ (Upstream) หรือวัตถุดิบ ว่ามีแหล่งที่มาอย่างไรบ้าง เช่นวัตถุดิบ ทุนแรงงานเป็นต้น กลางน้ำ (Midstream) ประกอบด้วยกระบวนการ การจัดการ การแปรรูปเพื่อก่อให้เกิดสินค้า หรือบริการและปลายน้ำ (Downstream) การที่สินค้าหรือบริการนั้น ไปถึงมือผู้บริโภค เป็นต้น

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาทบทวนทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนารอบแนวคิดของกระบวนการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความไวต่อทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) ของผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษากระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพด้วยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory)

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์การผลิตตำรา คณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง ที่มีลักษณะของศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน คือ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาศิลปศึกษา ศิลปะประยุกต์ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาตำราด้วยความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้บริหาร และคณาจารย์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของสาขาวิชาและมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนมากกว่า 10 ปี โดยใช้วิธีสโนว์บอล (Snow Ball) จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 26 คน แบ่งเป็น กลุ่มสาขาวิชาศิลปศึกษา 5 คน กลุ่มสาขาวิชาศิลปศึกษาประยุกต์ 6 คน กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 7 คน และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 8 คน เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดทฤษฎี และพัฒนาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากนวัตกรรมการเรียนการสอนของคณะต่างๆในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎี นำไปสู่การพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์

เครื่องมือและวิธีการ

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) คือ แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และ อุปกรณ์บันทึกเสียงด้วยแอป (I-pad) กระดาษ ปากกา เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกข้อมูล ในรูปของข้อมูลจากการถอดคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีฐานราก

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีการวิเคราะห์ด้วยการนำข้อมูลที่ได้อ่านวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยหลักการตีความ (Interpret) เพื่อสร้างแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพยายามลดทอนข้อมูลให้เหลือเพียงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง

กับวัตถุประสงค์การวิจัย ควบคู่กับการหาประเด็นในการเชื่อมโยงมโนทัศน์ทั้งหมด ให้มีลักษณะเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีและเป็นสมมติฐานชั่วคราว เพื่อเป็นแนวทางเลือกผู้สัมภาษณ์หลักรายต่อไป จนคำตอบที่ได้ใหม่ไม่มีความแตกต่างจากคำตอบเดิมที่มีอยู่และข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Saturation) จากนั้นจึงจัดกลุ่มของมโนทัศน์โดยอาศัยความไวทางทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) จนนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์และสรุปเป็นทฤษฎีฐานรากให้ได้มาซึ่งมโนทัศน์ สมมติฐาน และกรอบแนวคิดสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ (Bodhisita, 2007) โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลของข้อมูลด้วย ทฤษฎีสามเส้า (Theoretical Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Siriwong and Sengdaeng ,2011) ใน กลุ่มผู้บริหารระดับบัณฑิตศึกษา รวมถึงแหล่งข้อมูลจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงทางวิชาการ แต่ละสาขาวิชา ผู้บริหารแต่ละสาขาวิชา และผู้บริหารมหาวิทยาลัย

ผลการศึกษา

1.ต้นน้ำ (Upstream) หรือ วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ความชัดเจนในความหมายของ คำว่า ตำรา และความชัดเจนในการเขียนตำราจากงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1.ผู้เขียนต้องทำความเข้าใจคำว่าตำรา ทำให้มีทิศทางเริ่มต้นที่ชัดเจน ว่าเป็นผลงานเขียนทางวิชาการที่เรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมเนื้อหาสาระของทั้งวิชา หรือส่วนหนึ่งของวิชาที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการถ่ายทอดวิชาในระดับอุดมศึกษา โดยผลงานทางวิชาการที่เป็น “ตำรา” นี้ อาจได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากเอกสารคำสอน จนถึงระดับที่มีความสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งผู้อ่านอาจเป็นบุคคลอื่นที่มีผู้ใช้เรียนในวิชานั้น แต่สามารถอ่านและทำความเข้าใจในสาระของตำรานั้นด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องเข้าศึกษาในวิชานั้น และรูปแบบของตำรา เป็นรูปเล่มที่ประกอบด้วยคำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง การอธิบายหรือการวิเคราะห์ การสรุป การอ้างอิง และบรรณานุกรม ทั้งนี้ อาจมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ทันสมัย และครบถ้วนสมบูรณ์ มีการอธิบายสาระสำคัญมีความชัดเจน โดยอาจใช้ข้อมูล แผนภาพ ตัวอย่าง หรือกรณีศึกษาประกอบ จนผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจในสาระสำคัญนั้นได้โดยเบ็ดเสร็จ

และมีมุมมองที่เปิดกว้าง ถึงคำว่าตำราอีก เช่น ตำรา เป็นเอกสารทางวิชาการที่เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ อาจ

เขียนเพื่อตอบสนองเนื้อหาทั้งหมดของรายวิชา หรือส่วนหนึ่งของวิชาหรือหลักสูตรก็ได้ โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและสะท้อนให้เห็นความสามารถในการถ่ายทอดวิชาในระดับอุดมศึกษา ในบางกรณีผู้เขียนอาจเสนอตำราในรูปแบบของสื่ออื่น ๆ เช่น ซีดีรอม หรืออาจใช้ทั้งเอกสารและสื่ออื่น ๆ ประกอบกันตามความเหมาะสม ดังนั้นตำราจึงรวมถึง

1) หนังสือที่เขียน (แต่ง) แปล หรือเรียบเรียงตรงกับ หลักสูตรวิชาใดวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาเช่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: หน้าที่และบทบาท หลักการตลาดยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษาและอื่น ๆ เป็นต้น หนังสือดังกล่าว นักศึกษาใช้เรียนและครูอาจารย์ใช้เป็นแนวทางในการสอนวิชานั้น ๆ

2) คู่มือการสอนวิชาต่าง ๆ เช่น คู่มือครูสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คู่มือการถ่ายรูป คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คู่มือการเขียนวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออื่น ๆ ซึ่งให้กับผู้เรียน หรือ ผู้สอนนำไปใช้เชิงปฏิบัติได้

3) หนังสือที่เขียนเรื่องเฉพาะมีเนื้อหาสาระสำคัญเฉพาะเรื่องซึ่งผู้เรียนสนใจค้นคว้ารวบรวมเช่น เมืองเชียงใหม่ วัดเก่าในจังหวัดอยุธยา ลำปางศึกษา และอื่น ๆ หนังสือประเภทนี้ก็จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิชาที่สอนในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยหรือเป็นสิ่งที่น่าสนใจนักศึกษาครู อาจารย์ ให้ศึกษาค้นคว้าเพื่อความลึกซึ้งเฉพาะเรื่องและเกี่ยวข้องกับวิชาใดวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในสถาบันก็ถือว่าเป็นตำราได้เช่นกัน

ดังนั้น ต้นน้ำ ด้านผู้เขียนจะต้องพุ่งเป้าให้ชัดเจนว่า ตำราเป็นหนังสือวิชาการ อาจเป็นงานเขียน เรียบเรียงหรือแปลที่จัดทำเป็นรูปเล่มหนังสือวิชาการเพื่อให้ความรู้พื้นฐาน ความรู้เฉพาะด้าน เฉพาะเรื่อง ในสาขาใดสาขาหนึ่งทางสังคมศาสตร์ โดยเขียนขึ้นจากการค้นคว้า วิจัยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ใช้และงานเขียนทางสังคมศาสตร์มีการเรียงร้อยถ้อยคำ ความสละสลวยของเนื้อหาและภาษาที่ถ่ายทอด ผสมกับการเน้นความมีเหตุมีผลและผลลัพธ์ที่ปรากฏ

1.2. การเขียนตำราจากงานวิจัย นอกจากตำราในความหมายข้างต้นแล้ว ผู้เขียนควรทำความเข้าใจ ในการต่อยอดการเขียนตำราชั้นสูง เช่น การเขียนตำราจากงานวิจัย ตำราประเภทนี้ไม่เหมือนตำราทั่วไปที่เขียนด้วยการเรียบเรียงองค์ความรู้จากตำราต่างประเทศหรือจากประสบการณ์การสอน แต่ต้องอิงกับงานวิจัยของตนเอง ต้องยกงานวิจัยของตนเองขึ้นเป็นตัวอย่างประกอบในเรื่อง ทุกบท

ดังนั้นก่อนที่จะเขียนตำราออกมาต้องมีงานวิจัยมากพอสมควร การที่จะทำได้นั้นไม่ยากแต่ต้องวางแผน เช่น การเขียนตำราย่อมต้องมีทฤษฎีเป็นแกน ดังนั้นอันดับแรกให้เขียนออกมาว่าในตำราเล่มนั้นต้องการให้มีทฤษฎีเรื่องใดบ้าง เมื่อเขียนทฤษฎีออกมาครบแล้วก็เข้าสู่การวางแผนทำวิจัย ซึ่งก็มีหลักง่าย ๆ คือ หนึ่งทฤษฎี หนึ่งงานวิจัย หลังจากนั้นเป็นการเขียน Proposal โดยให้เขียนไว้ทฤษฎีละ 3 เรื่อง เพราะโดยทั่วไปแล้วอัตราความสำเร็จที่ Proposal จะได้ทุนทำวิจัยอาจได้ไม่เต็มที่ หากไม่ประสงค์เขียน Proposal มากถึงขนาดนั้นก็อาจจะต้องเตรียมใจที่จะควักทุนส่วนตัวมาทำวิจัย ซึ่งก็เป็นไปได้หากเป็นเรื่องเล็ก ๆ ที่เก็บข้อมูลไม่ใหญ่มาก เมื่อวางแผนมาดีและมีทุนวิจัยให้ทำ แล้วดำเนินการตามกระบวนการวิจัยจากนั้นก็รอวันเวลาให้งานวิจัยทั้งหลายเสร็จสิ้น เมื่อครบถ้วนตามที่วางแผนไว้แล้วก็รวบรวมเขียนเป็นตำราได้ตามความต้องการ

2. ระหว่างทาง (Midstream) หรือกลางน้ำ

กระบวนการ ระหว่างทาง (Midstream) เป็นการเน้นกระบวนการ การจัดการ การแปรรูป เพื่อก่อให้เกิดตำราในที่นี้เน้นกระบวนการเขียน โดยตรง ดังนี้

2.1 การเขียนความนำ (Introduction) คือ การเกริ่นนำ การกล่าวนำ การเริ่มต้น การอารัมภบท เพื่อเข้าสู่เรื่อง/บทนั้นๆ เป็นส่วนเริ่มต้นของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเป็นการเกริ่นก่อนที่จะเข้าเรื่องในบทนั้นๆ ดังนั้น เนื้อหาของบทหน้า ควรระบุว่า ในการเกริ่นนำเข้าสู่บทนี้ ประกอบด้วยประเด็น/หัวข้ออะไรบ้าง (เปรียบเหมือนการจัดการข้อมูลว่า ในอุ้งหนึ่งพวงนี้ ประกอบด้วย อะไรบ้าง) แล้วเชื่อมโยงสู่เนื้อหา ซึ่งมีข้อดีของการนำเสนอลักษณะนี้คือ

2.1.1 เป็นการรวบรวมประเด็นหลักไว้ในบทหน้า เพื่อสะท้อนความเชื่อมโยงของแต่ละหัวข้อ และสร้างความชัดเจนในการนำเสนอประจำบท ขจัดหัวข้อผี (ขจัดหัวข้อไหลมาแบบขาดการเชื่อมต่อ)

2.1.2 สามารถตรวจสอบสลับไปมาระหว่างหัวข้อที่ระบุไว้ในความนำ กับหัวข้อที่นำเสนอ อย่างสอดคล้องกัน อาจไม่จำเป็นที่จะเขียนความนำให้สมบูรณ์ก่อนแล้วค่อยมาเขียนหัวข้อในเนื้อหา ก็ได้ แต่ทั้งสองส่วนจะยึดโยงอย่างสัมพันธ์กัน

2.1.3 การเกริ่นนำที่ดี อย่างมีระเบียบความคิด สามารถ ผลิตหัวข้อใหม่ๆ ได้อย่างมีเอกลักษณ์ที่แตกต่าง ภายใต้การจัดระเบียบความคิดที่ดี ในการเกริ่นนำเข้าสู่บทนี้ประกอบด้วยประเด็น/หัวข้ออะไรบ้าง (เปรียบเหมือนการจัดการข้อมูลว่าในอุ้งหนึ่งพวงนี้ ประกอบด้วย

อะไรบ้าง) เช่น การเริ่มต้นหัวข้อหลักที่ความหมาย ความสำคัญลักษณะหรือองค์ประกอบก็สามารถทำให้ เหมือนกันทั้งหมด

2.2 การเขียนเนื้อหา ในการเขียนเนื้อหา จะต้องเป็นไปตามหัวข้อที่เกริ่นนำไว้อย่างครบถ้วน และเมื่อเขียนไปแล้ว ผู้เขียนสามารถ เพิ่มเติมหัวข้อที่พิจารณาว่ามี แล้วจะสมบูรณ์ก็สามารถเพิ่มเติมได้ ในการเกริ่นนำ ให้ตรงกับหัวข้อในเนื้อหา สิ่งสำคัญในการเขียนนอกจากเขียนใน ลักษณะการประมวลงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีการอ้างอิงไม่เกิน 5 ปีแล้ว จะต้องมีความเป็นสากล คือการอ้างอิงตำรา ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทฤษฎีแนวคิดต่างๆจะต้องมาจาก ต้นเรื่อง มากกว่าการอ้างอิงจากภาษาไทย ส่วนการอ้างอิงที่ ไม่เกิน 5 ปี มีข้อยกเว้นในกรณีทฤษฎีแนวคิดต่างๆ รวมถึง การสืบค้นจากพจนานุกรม เป็นต้น จุดที่น่าสนใจในการ เขียนเนื้อหา ผู้เขียนต้องมีความอาจหาญ กล้าหาญที่จะให้ ความหมาย ตั้งหัวข้อใหม่ ให้ความหมายใหม่ ในประเด็นที่ นำเสนอที่แตกต่าง แต่การอาจหาญ กล้าหาญที่จะให้ ความหมาย ตั้งหัวข้อใหม่ ให้ความหมายใหม่ ต้องเกิดภายใต้ หลักการ และเหตุผลที่มี จุดเด่นของการเขียนเนื้อหา คือ การสนับสนุนด้วยข้อค้นพบจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผลงาน/ข้อสนับสนุนของผลงานวิจัยของตนเอง ทุก ครั้งของการอ้างอิงจะต้องจัดทำบรรณานุกรมประกอบด้วย เสมอ และการศึกษาคุณคิทัศน์ การใช้ระบบ End Note ก็จะช่วยเพิ่มคุณค่าของงานอย่างมีมาตรฐานมากขึ้น

2.3 การเขียนสรุป ในการเขียนสรุป จะต้องผูก โยงกับเนื้อหา ว่าสรุปท้ายบท มีประเด็นสำคัญหรือ จะรวบ ยอดให้เห็นอย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงมาอย่างไร การเขียนสรุป ที่แตกต่าง และสะท้อนถึงนักจัดการความคิดคือ นำเนื้อหา ที่เป็นความรู้เชิงประจักษ์ มาสะท้อนการคิดด้วยภาพอย่าง สัมพันธ์เชื่อมโยง เช่นการสรุป ในลักษณะ Flow Chart หรือ การคิดเห็นเป็นภาพอื่นๆ จุดเด่นของการนำเสนอลักษณะนี้ คือสะท้อนความมีตัวตนของผู้เขียน การมีเอกลักษณ์เฉพาะ และการนำเสนออย่างสร้างสรรค์และไม่ซ้ำใคร

2.4 นำไปทดลองสอน คือ นำเนื้อหา ที่ได้จัดทำ เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้จริงกับนักศึกษาที่เราได้ทำการ สอน เพื่อให้รู้ว่าเนื้อหาหรือหัวข้อที่เราได้จัดทำนั้นมีขาดตก บกพร่องไป หรือต้องเพิ่มเติมอะไร หรือต้องตัดเนื้อหาอะไรที่ ไม่สำคัญ หรือต้องมีการปรับเปลี่ยนหัวข้อในแต่ละบทให้ไปอยู่ บทอื่น เป็นต้น รวมถึง นักศึกษาจะช่วยพิสูจน์อักษรได้อย่าง รวดเร็ว รอบคอบมากขึ้น

2.5 นำสำเนาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือกัลยาณมิตร ช่วยตรวจสอบ คือ การนำต้นฉบับที่ได้จัดทำขึ้นจากที่เราได้ นำไปทดลองสอน และนำมาปรับแก้ไขแล้วนั้น ให้

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเราช่วย ตรวจสอบเนื้อหาพิจารณาอีกรอบ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความ คิดเห็นและแนวทางในการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งบาง มหาวิทยาลัย ดำเนินการมาตั้งแต่ต้นทางคือแต่งตั้งอาจารย์ ที่ปรึกษาช่วยดำเนินงานร่วมกับผู้เขียน บางแห่งใช้ระบบพี่ เลี้ยง บางแห่งใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญมาดำเนินการ ตรวจสอบ และให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ เป็นต้น

3.ปลายทาง (Downstream) หรือปลายน้ำ

ปลายทาง หรือปลายน้ำ ของการเขียนตำรา คือการเผยแพร่ กรณีที่ต้องการนำหนังสือส่งขอผลงานทางวิชาการอาจต้อง ผ่านการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 4 เดือน แต่ความเป็นจริง เมื่อผู้เขียน มองว่าตำรา มีความสมบูรณ์เพียงพอ สามารถ เผยแพร่ตามห้องสมุดต่างๆทั่วประเทศ พร้อมเก็บหลักฐาน การตอบรับการเผยแพร่จากห้องสมุดต่างๆ ก็จะทำให้ การ เผยแพร่รวดเร็วขึ้น โดยหลักการของการเผยแพร่ตำรา คือ

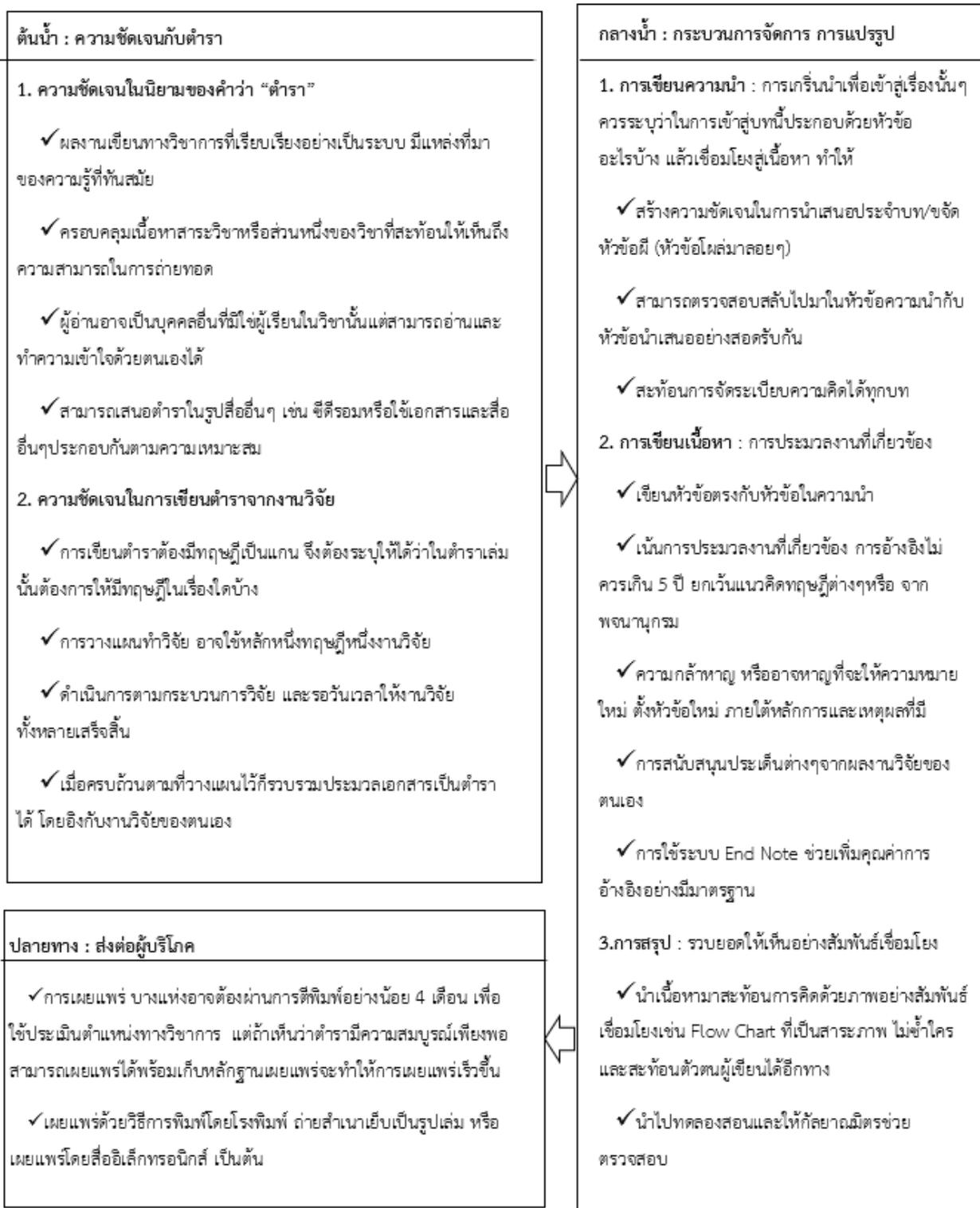
3.1 ด้วยวิธีการพิมพ์โดยโรงพิมพ์ (Printing House) หรือสำนักพิมพ์ (Publishing House) หรือการ ถ่ายสำเนาเย็บเป็นรูปเล่ม หรือทำในรูปแบบอื่น ๆ

3.2 โดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เช่น การ เผยแพร่ในรูปของซีดีรอม ฯลฯ การเผยแพร่ต้องเป็นไป อย่างกว้างขวางมากกว่าการใช้ในการเรียนการสอนวิชา ต่างๆในหลักสูตรเท่านั้น

3.3 จำนวนพิมพ์เป็นดัชนีหนึ่งที่สามารถแสดงการ เผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง อาจใช้ดัชนีอื่นวัดความ กว้างขวางในการเผยแพร่ได้เช่นกัน

จากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถสรุป เป็นกระบวนการผลิตตำราเพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการผลิตตำราเพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

การสรุปผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลิตตำราเพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ของสายสังคมศาสตร์โดยศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของกลุ่มสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ของเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาตำรา จะต้องเน้นลักษณะการจัดการห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain Management :SCM) คือ กระบวนการโดยรวมของการไหลของการเตรียมการตลอดจนข้อมูล และธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการดำเนินการพัฒนาอย่างมีฐานะของอาจารย์ผู้ผลิตผลงานพร้อมทำหน้าที่เป็นผู้ส่งมอบผลผลิตคือตำรา ไปจนถึงผู้ใช้ประโยชน์ โดยที่อาจารย์ผู้ผลิตผลงานเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในกระบวนการทำงาน ตั้งแต่ต้นทาง คือทำความเข้าใจกับหลักการคำว่าตำรา รวมถึงตำราที่เกิดจากผลงานวิจัย ในระหว่างทาง กระบวนการเขียนจะต้องสอดคล้อง และไปในแนวทางกัน และในปลายทางจะต้องนำผลผลิตที่ได้ ไปเผยแพร่ตามเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่งแต่ละห่วงโซ่อุปทานย่อมสัมพันธ์และสอดคล้องกัน และมีคุณค่าในแต่ละห่วงโซ่

การอภิปรายผล

กระบวนการผลิตตำราเพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ของสายสังคมศาสตร์ ครั้งนี้นั้นตั้งแต่ 1) ต้นทางหรือวัตถุดิบที่ใส่เข้าไปในระบบ เช่น การเป็นคนเรียนรู้รอบด้านและเชื่อมโยงความรู้ในทุกอย่าง มีใจรักและศรัทธาในเป้าหมายของงานที่ทำอย่างเต็มหัวใจ มีความชัดเจนในหลักการของคำว่าตำรา การเขียนตำราจากงานวิจัย มีกัลยาณมิตรในการช่วยเหลือ เช่น ครูพี่เลี้ยงหรือแม้แต่ลดงานด้วยเทคโนโลยี และการเป็นบุคคลแห่งความสงบสุข 2) ด้านกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การเขียนความ การเขียนเนื้อหา การเขียนสรุป กระบวนการเหล่านี้จะต้องแตกต่าง จากตำราเดิม ๆ ด้วยการลุ่มลึกในศาสตร์ที่ทำ ผนวกกับการเป็นนักคิดนักพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ จนการสร้างความรู้เชิงบูรณาการผนวกทุกศาสตร์ให้เป็นหนึ่งเดียว พร้อมนำไปทดลองสอน นำสำเนาให้กัลยาณมิตร ครูพี่เลี้ยง หรือผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบ และ 3) ปลายทางคือการเผยแพร่ตำราตามเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่ง

กระบวนการทั้งหมดสัมพันธ์และสอดคล้องกัน และมีคุณค่าในแต่ละห่วงโซ่ ซึ่งเป็นไปตามกรอบทฤษฎีเชิงระบบ IPO Model (The input-process-output) ของ Ludwig ,Von Bertalanffy (1968)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการพัฒนาตำราควรส่งเสริมระบบพี่เลี้ยง หรืออาจารย์ที่ปรึกษา หรือสร้างคลินิกการบริการวิชาการในการผลิตตำรา ทั้งระบบออนไลน์ และออฟไลน์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการทำงานที่ทันสมัยทำให้กลไกการขับเคลื่อนแนวทางการจัดการกระบวนการผลิตตำรายุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงนโยบายการเข้าถึง โปรแกรมตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรม (Plagiarism Detection Software) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการตรวจสอบผลงานเพื่อป้องกันการลอกเลียนวรรณกรรมหรือการเพิ่มคุณค่าของจริยธรรมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ซึ่งโปรแกรมตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการ (Plagiarism) จะแสดงผลการเทียบเข้าเป็นระดับเปอร์เซ็นต์ พร้อมทั้งชี้แหล่งข้อมูลที่ซ้ำ ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ตรวจสอบมาจากอินเทอร์เน็ต บทความวารสารของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ และจากผลงานที่นักศึกษาทั่วโลกอัปโหลดขึ้นไปเก็บไว้ในคลังข้อมูลของ Turnitin ซึ่งยังรวมถึงการพัฒนาโยบายการเขียนวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์แบบองค์กรเสมือนบนระบบคลาวด์ จะหนุนเสริมคลังความรู้ในระบบและสามารถแสดงผลการเทียบเข้าเป็นระดับเปอร์เซ็นต์ เพื่อสะท้อนจริยธรรมทางวิชาการ
2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเพียงการศึกษาเชิงคุณภาพ เท่านั้นเป็นการประมวลข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ เป็นเพียงเทคนิค ของการจัดทำ หรือประสบการณ์ของแต่ละท่าน อาจได้ข้อมูลในภาพกว้างเท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ให้ทุนสนับสนุนการเผยแพร่ผลงาน ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Bodhisita, C.(2007).**Science and art of qualitative research**. 3rd edition, Bangkok: Amarin Printing. [in Thai]
- Center for Integrating Research and Academic Service for Social Service Research and Development Institute Uttaradit Rajabhat University (2015). **System and mechanism for integrating the mission of Uttaradit Rajabhat University with society**. Academic Documents Center for Integrated Research and Academic Affairs To serve societyNo.003/2015, Uttaradit Rajabhat University. [in Thai]
- Charoenwongsak, K .(2013). **Creative thinking**. 6th Edition.Bangkok: Success Media Co., Ltd. [in Thai]
- Mumford, D. Michael. (2012). **Hanbook of Organizational Creativity**. United States of America: Elsevier.
- Suwansawat,S.(2018).**Council of University Presidents of Thailand Through the University Expo, selected activities and exhibitions Inspire. Answers Thailand 4.0**. Retrieved August 10,2018 ,from <http://unixpo.cupt.net/wpcontent/uploads/2018/02>. [in Thai]
- Suranaree University of Technology .(2016).**The roles of University in Entrepreneurship Ecos ystem By Ministry of Science And Tec hnology National Science Technology and Innovation Policy Office**. Retrieved August 10, 2016, from <http://www.sut.ac.th/2012/news/detail/4/news20160825>. [in Thai]
- Siriwong ,P.and Sengdaeng,P. (2011). **The Traveling of Physically Disabled in Thailand**. Veridian E Journal,Silpakorn University (Humanities,Social Sciences and arts). Vol. 4 No. 2: September-December 2011:221-228.
- Von Bertalanffy, L. (1968). **General System Theory: Foundations, Development, Applications**. New York: George Braziller.
- Wongyai, W.and Patpol,M.(2020). **Creative Learning**. Bangkok: Charansanitwong Printing Co., Ltd.